

Smaldeel 5

23 JANUARI-15 MAART 1968

Den Helder, Las Palmas / Funchal, Santa Cruz / Las Palmas, Gibraltar / Ceuta / Cadiz / La Coruna, Den Helder

Commandant: schout-bij-nacht A. van der Moer

Hr. Ms. Karel Doorman (vlag), commandant: kapitein ter zee B. Veldkamp

Hr. Ms. De Zeven Provinciën, commandant: kapitein ter zee G. Zeiler

Hr. Ms. Poolster, commandant: kapitein ter zee E. Roest

Jagerdivisie 3, commandant: kapitein ter zee J. Klaver

Hr. Ms. Limburg (vlag jagerdivisie 3), commandant: kapitein-luitenant ter zee F. B. Hamilton

Hr. Ms. Noord Brabant, commandant: kapitein-luitenant ter zee H. J. Meert

Hr. Ms. Zeeland, commandant: kapitein-luitenant ter zee J. W. H. Wevers

Hr. Ms. Potvis (vanaf 2 februari), commandant: luitenant ter zee der 1e klasse R. J. M. Speckens
Hr. Ms. Dolfijn (vanaf 2 februari), commandant: luitenant ter zee der 1e klasse E. J. H. G. van Swaaij

Geëmbarkeerd aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman:

Vliegtuigsquadron 4, commandant: luitenant ter zee vlieger der 1e klasse J. V. van Zuidam

Vliegtuigsquadron 8, commandant: luitenant ter zee der 1e klasse R. H. Bosveld

Deze eerste reis in 1968, na een stilligperiode waarin vele overplaatsingen plaats vonden, begon op 23 januari. De bedoeling was de schepen eerst een week zoveel mogelijk individueel te laten opwerken om pas daarna voor een langere reis te vertrekken met het verband in zijn geheel. Hr. Ms. Noord Brabant vertrok als eerste om 12.00 uur uit de haven van Den Helder met regelmatige tussenpozen gevolgd door Hr. Ms. Limburg, Hr. Ms. Poolster, Hr. Ms. De Zeven Provinciën en Hr. Ms. Karel Doorman. Voor het eerst in het bestaan van smaldeel 5 was aan boord van één der jagers, Hr. Ms. Limburg, een afzonderlijke, niet tevens met het bevel over één schip belaste, commandant jagerdivisie nummer 3 ingescheept.

Hr. Ms. Karel Doorman nam reeds op de rede van Den Helder het vliegend materieel van vliegtuigsquadron 8 aan boord. Hr. Ms. Poolster oefende enige tijd met hefschroefvliegtuigen van vliegtuigsquadron 7, gestationeerd op het marinevliegkamp De Kooy. De andere schepen voerden individuele oefeningen uit. Op 24 januari vertrok Hr. Ms. Zeeland om 09.00 uur uit Den Helder om zich na individuele oefeningen te voegen bij het verband. Hr. Ms. Karel Doorman nam omstreeks 10.00 uur de vliegtuigen van vliegtuigsquadron 4 aan boord. Een tijd van intensief oplanden en afvliegen volgde om de vliegers weer de kwalificatie van landen op een vliegekampschip te bezorgen. Na langere tijd aan de wal doorgebracht te hebben, diende deze proef van bekwaamheid opnieuw te worden afgelegd. Voor de nieuwelingen betekende dit het voor de eerste keer trachten te behalen van deze aantekening. Zowel voor dag- als nachtlandingen moest men een afzonderlijke proef afleggen. Hr. Ms. Poolster gaf Hr. Ms. Evertsen, één van de nieuwe fregatten van de Van Speijk-klasse, en niet bij het smaldeel ingedeeld, gelegenheid ervaring op te doen in de procedure en problemen bij de bevoorrading op zee. De nodige schiet-, richt-, meet- en verbindingsdienstoefeningen werden gehouden. Het oefenterrein was voor alle schepen gedurende de gehele week de Noordzee. Op 25 januari liep Hr. Ms. Poolster op de platvoet de haven van Den Helder binnen. Hr. Ms. Noord Brabant volgde later in de vooravond. De overige schepen liepen, na diverse eigen oefeningen, in de loop van de voor- en achtermiddag op 26 januari Den Helder binnen. De genoemde week maakte de hoofdvlootpredikant de vaartocht aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman mee. Na een laatste weekeinde vóór het aanvaarden van de winterreis maakte het smaldeel zich gereed om dinsdag 30 januari te vertrekken. De jagers Hr. Ms. Zeeland, Hr. Ms. Noord Brabant en Hr. Ms. Limburg waren de eerste die tussen 08.45 en 09.15 uur Den Helder verlieten. Aan boord van het

vlaggeschip scheepten zich de commandant der zeemacht in Nederland, vice-admiraal jhr. W. C. M. de Jonge van Ellemeet, met zijn adjudant in. Zij maakten de vaartocht tot de eerstvolgende haven mee.

Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. De Zeven Provinciën en Hr. Ms. Poolster vertrokken tussen 09.30 en 10.30 uur. Buitengaats gekomen werd een aanvang gemaakt met de oefeningen volgens het van te voren opgestelde weekprogramma. Dit bestond voor de eerste dag uit schietoefeningen op het schietoefenterrein benoordwesten van de Haaksgronden, uit richtoefeningen op straalvliegtuigen alsmede uit vlieg- oefeningen voor de ingescheepte vliegtuigsquadrans. Daarnaast vonden de nodige verbindingsoefeningen plaats. Des avonds stoomden Hr. Ms. De Zeven Provinciën, Hr. Ms. Poolster, Hr. Ms. Limburg en Hr. Ms. Zeeland vooruit naar de oefengebieden in het Portlandgebied terwijl Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. Noord Brabant in de Noordzee bleven voor het houden van eigen oefeningen. In de Portland area werden de diverse zeegebieden toegewezen door de Engelse marineautoriteiten ter plaatse. In de loop van de dag aanvaardde Hr. Ms. Karel Doorman met Hr. Ms. Noord Brabant de opmars naar Portland alwaar op 1 februari des ochtends om 09.30 uur de Nato-bevelhebber over het zeegebied van de oostelijke Atlantische oceaan, de Britse admiraal Sir John Bush, aan boord genomen werd voor een werkbezoek. Betrokken autoriteit bracht tesamen met de commandant der zeemacht in Nederland achtereenvolgens per hefschroefvliegtuig van vliegtuigsquadron 8 bezoeken aan Hr. Ms. Poolster, Hr. Ms. De Zeven Provinciën en Hr. Ms. Limburg. Te 16.30 uur werd de Commander-in-Chief Eastern Atlantic Area per vliegtuig van Hr. Ms. Karel Doorman afgevoerd naar het Engelse militaire vliegveld Yeovilton. Des avonds te 20.00 uur verzamelden alle smaldeeleenheden zich om gezamenlijk de opmars via de golf van Biskaye in de richting van de Canarische eilanden aan te vangen. Op 2 februari werd in de golf van Biskaye geoefend, terwijl diverse schepen nog olie laadden uit Hr. Ms. Poolster. Des middags om 14.00 uur meldden zich per radio twee onderzeeboten bij het smaldeel, Hr. Ms. Potvis en Hr. Ms. Dolfijn. Deze boten hadden met vliegtuigen van vliegtuigsquadron 320 geoefend voor de Portugese kust, ten noorden van Lissabon. Des avonds om 19.45 uur splitste het smaldeel zich in twee groepen, een groep met bestemming Funchal en de andere met bestemming Las Palmas. ' De Funchal-groep bestond uit Hr. Ms. De

Afb. Google. Santa Cruz de Tenerife

Zeven Provinciën (oudste commandant), Hr. Ms. Limburg, Hr. Ms. Zeeland en Hr. Ms. Potvis. De Las Palmas-groep bestond uit Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. Noord Brabant en Hr. Ms. Dolfijn. Hr. Ms. Poolster vormde een groep apart, daar het schip tot en met 5 februari meevoer met Hr. Ms. De Zeven Provinciën, zich daarna voegde bij de Las Palmas-groep en tenslotte op 8 februari opstoomde om een routine bezoek te brengen aan Santa Cruz de Tenerife om olie te laden. Voordat de splitsing in groepen plaats vond, werd de commandant der zeemacht in Nederland van Hr. Ms. Karel Doorman per hefschroefvliegtuig overgebracht naar Hr. Ms. De Zeven Provinciën, aan boord van welk schip het laatste gedeelte van zijn werkbezoek afgelegd zou worden. Zaterdag 3 februari werd des ochtends het oefenprogramma verder afgewerkt. Des middags bestond er gelegenheid om deel te nemen aan vele ontwikkelings-, sport- en ontspanningsevenementen, zoals quiz, schaak-, dam-, bridge- en volleybalcompetities. Alhoewel het smaldeel vrij zuidelijk was gekomen (noordkust van Portugal), was de temperatuur van de buitenlucht toch niet zodanig dat men kon genieten van een zonnebad. Zondag 4 februari werd, na de kerkdiensten, op gepaste wijze

gevierd, terwijl de uitgeschreven competities verder afgewerkt werden.

De 5e februari werd ingezet met diverse oefeningen, waaraan nu ook de twee bij het smaldeel ingedeelde onderzeeboten actief deelnamen. Deze boten voegden zich namelijk op deze dag in werkelijkheid bij de ingedeelde groepen. Ook deze dag leverde een reeks van oefeningen op. Na de namiddagoefeningen stoomde de Funchal-groep op naar Funchal, alwaar zij in de vroege ochtend van 6 februari arriveerde. De Las Palmas-groep, tijdelijk versterkt met Hr. Ms. Poolster, werkte verder aan de oefeningen uit het weekprogramma. Deze groep, na vertrek van Hr. Ms. Poolster naar Santa Cruz de Tenerife op 8 februari, arriveerde in Las Palmas op 9 februari. De Funchal-groep arriveerde 6 februari te 09.00 uur voor de haven van Funchal. Door Hr. Ms. De Zeven Provinciën, met de commandant der zeemacht in Nederland aan boord, gevolgd door de andere schepen in kiellinie, werd een saluut aan de Portugese vlag afgegeven dat correct werd beantwoord, waarna de schepen op loodsmansaanwijzing de haven binnenvoeren en afmeerden langs de kade. Direct na aankomst werden protocolaire bezoeken gewisseld tussen de commandant der zeemacht in Nederland tesamen met de commandant van Hr. Ms. De Zeven Provinciën en militaire en civiele autoriteiten aan de wal. In het programma van het informele gedeelte van het bezoek - van 6 tot 9 februari - was naast een ontvangst aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën, op dinsdagavond 6 februari, onder andere opgenomen een diner voor de commandanten van de schepen aangeboden door de Nederlandse consul te Funchal. Op 7 februari om 10.00 uur vertrok de commandant der zeemacht in Nederland met zijn adjudant wederom naar Nederland. Op 9 februari moesten Hr. Ms. Zeeland en Hr. Ms. Limburg de ligplaats aan de kade vrij maken voor een aantal Franse oorlogsschepen, waaronder de Chevalier Paul met aan boord de commandant van het Escadre de L'Atlantique.

Hiertoe werd voor de havenmond ten anker gegaan. Door verslechterende weersomstandigheden lichtten de beide jagers op 9 februari te 13.00 uur het anker en verbleven de nacht buitengaats. Op uitnodiging van de Franse eskadercommandant werd Hr. Ms. Potvis langzij één van de Franse schepen gelegd, waarna de jagers langzij Hr. Ms. De Zeven Provinciën konden afmeren. De commandanten van de schepen waren zaterdagavond 10 februari uitgenodigd voor een ontvangst door de Franse ambassadeur, met standplaats Lissabon. De bemanningen van de schepen konden deelnemen aan bustochten over het eiland, alsmede aan diverse sportevenementen. Eveneens was er voor een beperkt aantal korporaals en manschappen een feestavond georganiseerd waarvoor veel belangstelling bestond. Op 11 februari arriveerde de commandant van de onderzeedienst in Nederland met twee van zijn stafofficieren te Funchal; zij embarkeerden aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën. Het doel van dit bezoek was

een inspectie van de beide bij het smaldeel ingedeelde onderzeeboten in de week van 12 tot 20 februari. Na een geslaagd bezoek aan Funchal vertrokken de schepen op maandag 12 februari te 08.00 uur. Hierna werd alras begonnen met het uitvoeren van de vele in het weekprogramma opgenomen oefeningen. Door de

Afb. Wikipedia: Funchal

afwezigheid van het vlaggeschip fungeerde Hr. Ms. De Zeven Provinciën als zodanig en trad daarbij, waar nodig, regelend op. De oefeningen, ook voor deze groep, waren gericht op het opleiden van ta- kenboekleerlingen,

waarnaast tevens aandacht besteed werd aan het verder operatief opwerken van de diverse scheepsteams. De 13e februari zou Hr. Ms. Potvis geïnspecteerd worden maar door de aanwezige deining moest het overzetten van de commandant van de onderzeedienst met zijn staf tot 16 februari worden uitgesteld. Hr. Ms. Dolfijn werd op 14 februari geïnspecteerd, terwijl de onderzeeboot deelnam aan het gewone oefenprogramma. Gedurende de nacht werd opgestoomd naar het oefenterrein, bezuiden Gran Canaria, Pipo genoemd, alwaar op 15 februari een rendez-vous zou plaats vinden van alle smaldeeleenheden. Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. Noord Brabant kwamen hiervoor uit Las Palmas, dat zij tesamen met Hr. Ms. Dolfijn hadden bezocht. De Las Palmas-groep had zich daartoe op 9 februari, vóór het aanlopen van de haven, in kiellinie geformeerd voor het afgeven van een saluut aan de vlag van het Koninkrijk Spanje dat correct werd beantwoord. Daarna werd verder opgestoomd naar de haveningang alwaar loodsen aan boord kwamen. Door de krachtige wind achtten de Spaanse havenautoriteiten ter plaatse het niet raadzaam om het vliegkampschip binnen te loodsen. Hr. Ms. Karel Doorman werd daarom verzocht buiten de haven ten anker te komen, terwijl Hr. Ms. Noord Brabant en Hr. Ms. Dolfijn wel binnen konden lopen. Hr. Ms. Noord Brabant meerde af langs de kade, terwijl Hr. Ms. Dolfijn in de haven ten anker kwam. Het niet direct binnenlopen van het vlaggeschip bracht de nodige problemen met zich mee met betrekking tot het afleggen van protocolaire bezoeken door de commandant van het smaldeel, alsmede de te verwachten tegenbezoeken. Dit werd ondervangen door alle bezoeken vanaf en op Hr. Ms. Noord Brabant te doen plaats vinden. Des avonds om 18.10 uur werd toestemming verkregen om het vlaggeschip te laten afmeren aan de kade, hetgeen te 20.00 uur geschiedde. Deze late aankomst veroorzaakte het verschuiven van de officiële ontvangst naar maandag 12 februari. In het programma voor het informele gedeelte van het bezoek - van 9 tot 12 februari - was onder andere opgenomen een ontvangst in de Real Club Nautico de Gran Canaria, alsmede een bezoek aan het Pueblo Canario alwaar volksdansen en liederen ten tonele en gehore werden gebracht. Beide feestelijkheden zijn in goede aarde gevallen; er bestond ruime belangstelling voor. De officiële bezoeken betroffen militaire en civiele autoriteiten aan de wal waaronder de marinecommandant van het Canarische eilanden gebied. Voor de opvarenden werden op eigen initiatief bustochten en voetbalwedstrijden georganiseerd. Vele bemanningsleden maakten ruim gebruik van de geboden gelegenheid om de vrije tijd aan het strand, badend in de zon, door te brengen. Een klein deel van de opvarenden trok er zaterdag en zondag met gehuurde auto's op uit om meer van het eiland te zien. Zaterdag- en zondagmiddag waren de bovenwaterschepen opengesteld voor bezoek, waarvan door een beperkt aantal bewoners en toeristen dankbaar gebruik werd gemaakt. Maandagmiddag 12 februari vertrok Hr. Ms. Dolfijn om zich bij de Funchal-groep te voegen, aangezien het voor het oefenen van de bemanningen, speciaal op onderzeebootbestrijdingsgebied, zeer gewenst was om maximaal profijt te trekken uit de aanwezigheid van eigen onderzeeboten. Tevens was voor dat schip een inspectie door de commandant van de onderzeedienst in het vaarprogramma opgenomen. Des avonds vond de uitgestelde officiële ontvangst aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman plaats. Voor deze ontvangst waren naast de officiële genodigden ook een aantal vakantiegangers uit Nederland gevraagd. Het was een zeer geanimeerd, geslaagd en druk bezocht feest. Dinsdag 13 februari werd Hr. Ms. Noord Brabant verhaald naar de Spaanse marinebasis, aangezien de kaderuimte vrijgemaakt moest worden voor het laden en lossen van koopvaardij schepen. Woensdagmiddag 14 februari werd een voetbalwedstrijd gespeeld tegen een Spaans elftal. Des avonds arriveerden de bevelhebber der zeestrijdkrachten, vice-admiraal H. M. van den Wall Bake, met zijn adjudant. De admiraal scheepte zich in aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman van waaruit een werkbezoek aan de overige smaldeel- eenheden gebracht

zou worden. Voor de hereniging van de schepen in Pipo kwam Hr. Ms. Poolster vanuit Santa Cruz de Tenerife, alwaar het schip op 9 februari was aangekomen. Bij aankomst in Santa Cruz bleek de ligplaats langs de kade nog niet vrij te zijn, weshalve tot 13.00 uur ten anker werd gegaan. De commandant maakte zijn opwachting bij de militaire commandant ter plaatse, waarna een tegenbezoek volgde. Enige onofficiële activiteiten werden georganiseerd, waaronder een at home aan boord voor militaire en burgerlijke autoriteiten en hunne dames op vrijdagavond 9 februari en een bustocht voor de equipage op zaterdag 10 februari. De commandant en zes officieren werden door de vice-president van de eilandraad uitgenodigd om per auto een tocht over het eiland te maken, welke tocht bijzonder in de smaak viel. Op woensdagmiddag 14 februari speelde het scheepselftal tegen de plaatselijke militaire voetbalclub, waarin tenminste één internationale speler meespeelde. Het verblijf in Santa Cruz kenmerkte zich door mooi weer en velen maakten van de gelegenheid gebruik om met de camera het vele natuurschoon dat het eiland te bieden heeft op de gevoelige plaat vast te leggen. Na het rendez-vous van alle eenheden op 15 februari werd begonnen met het per hefschroefvliegtuig overbrengen van de bevelhebber der zeestrijd-krachten van Hr. Ms. Karel Doorman naar Hr. Ms. Poolster. Later op de middag volgde een overzetting naar Hr. Ms. Zeeland, om tenslotte in de vooravond de bevelhebber der zeestrijdkrachten weer op het vlaggeschip terug te brengen. Tevens werden de oefeningen uit het week-' programma, ook deze week bestaande uit onderzeebootbestrijdings-, artillerie-, vliegtuig-, bevoorradings- en verbindingsoefeningen, afgewerkt.

Op 16 februari scheepte de commandant van de onderzeedienst in Nederland zich met zijn stafofficieren in op Hr. Ms. Potvis voor een inspectie. Deze vond plaats tijdens en tussen de smaldeel oefeningen door. Na de laatste oefening van de dag stoomden de schepen op naar een ankerplaats ten zuidoosten van Mas Palomas op het eiland Gran Canaria. Hier zou het weekeinde doorgebracht worden. Er was een uitgebreid ontwikkelings-, sport- en ontspanningsprogramma opgesteld, waarin opgenomen waren volleybal-, dekhockey-, badminton-, schaak-, bridge- en roeiwedstrijden alsmede een smaldeelquiz. Tevens werd zondag 18 februari gelegenheid gegeven om aan het strand te zwemmen. Voor al deze evenementen bestond, mede geholpen door het goede weer, zeer ruime belangstelling. Zondagavond reikte de bevelhebber der zeestrijdkrachten aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman de prijzen van de diverse wedstrijden uit aan de prijswinnaars. Na een geslaagd weekeinde ten anker maakte ieder zich

gereed om maandag 19 februari een grote gezamenlijke onderzeebootbestrijdingsoefening te houden. Alle eenheden, inclusief hefschroefvliegtuigen en vliegtuigen, zouden hieraan deelnemen. In de ochtenduren werden de bevelhebber der zeestrijdkrachten en zijn adjudant eerst echter overgebracht naar Hr. Ms. De Zeven Provinciën, met welk schip zijn vaartocht zou worden besloten. Na afloop van de zeer leerzame onderzeebootbestrijdingsoefening splitste het smaldeel zich wederom in twee delen. Ditmaal in een Las Palmas-groep, bestaande uit Hr. Ms. De Zeven Provinciën, Hr. Ms. Noord Brabant, Hr. Ms. Zeeland en Hr. Ms. Potvis en

Hr. Ms. Zeeland

een Santa Cruz-groep, gevormd door Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. Poolster, Hr. Ms. Limburg en Hr. Ms. Dolfijn. De eerste groep zette koers naar de haven van Las Palmas, alwaar op 20 februari te 09.00 uur de formatie van de bovenwaterschepen verbroken werd. De loodsen embarkeerden, waarna de schepen de haven binnenvoeren en afmeerden. Hr. Ms. Potvis, onafhankelijk opstomend, arriveerde te 11.00 uur en meerde direct na aankomst af. Meteen na het afmeren van Hr. Ms. De Zeven Provinciën debarkeerden de bevelhebber der zeestrijdkrachten met zijn adjudant en de commandant van de onderzeedienst en staf om per vliegtuig naar Nederland terug te keren. De commandant van Hr. Ms. De Zeven Provinciën maakte zijn opwachting bij de plaatselijke marineautoriteiten, hetgeen te 13.00 uur werd gevolgd door een tegenbezoek.

Op 22 februari werden Hr. Ms. Noord Brabant en Hr. Ms. Zeeland voor olieladen verhaald om daarna weer naar de oorspronkelijke ligplaats teruggesleept te worden. Gedurende de binnenligperiode werden bustochten en onderlinge voetbalwedstrijden georganiseerd. De deelname hieraan was gering, daar het mooie weer zeer velen naar het strand lokte. Op de avond van 22 februari woonden de commandanten van de schepen en acht officieren een bal bij in de Real Club Nautico op uitnodiging van de president van deze club. Bij de kerkdiensten aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën op zondag 25 februari was tevens een aantal leden van de Nederlandse kolonie aanwezig. Maandag 26 februari vertrok Hr. Ms. Potvis als eerste te 08.00 uur naar zee, gevolgd door Hr. Ms. Noord Brabant en Hr. Ms. Zeeland, terwijl Hr. Ms. De Zeven Provinciën als laatste te 09.00 uur de haven verliet. De schepen zetten koers naar het

Afb. Freepik: Oud kanon fort Almeida

oefengebied genoemd in het weekprogramma. Daar werd voortgegaan met het vastgestelde oefenprogramma. De Santa Cruz-groep ging de 20e februari door met de vastgestelde oefeningen. Vooral de vliegtuigen werden veelvuldig ingezet om zoveel mogelijk praktijk op te kunnen doen in het opsporen van onderzeeboten in samenwerking met bovenwaterschepen. Door weersomstandigheden konden de beraamde nachtvluchten helaas niet altijd doorgang vinden, hetgeen wijzigingen in het programma met zich mee bracht. Na de oefeningen van de 22e februari zette deze groep koers naar Santa Cruz de Tenerife alwaar zij zich te 08.00 uur in kiellinie formeerde teneinde om 08.45 uur het saluut aan de vlag van het Spaanse Koninkrijk af te geven. Het saluut van Hr. Ms. Karel Doorman werd beantwoord door de walbatterij van het fort Almeida. Hierna werden loodsen geëmarkeerd en stoomde het vlaggeschip als eerste de haven binnen. Na het afmeren volgde Hr. Ms. Poolster, daarna Hr. Ms. Dolfijn die ligplaats koos langs zij van Hr. Ms. Poolster. Voor Hr. Ms. Limburg zou mogelijk eerst te 18.00 uur een kadeligplaats vrijkomen. Later op de dag werd door de havenautoriteiten meegedeeld dat geen ligplaats beschikbaar was. Aanbevolen werd om langs zij Hr. Ms. Poolster eerst Hr. Ms. Limburg af te meren, en daarnaast Hr. Ms. Dolfijn. Hr. Ms. Limburg werd overeenkomstig ingelicht en opdracht gegeven zaterdagochtend binnen te komen. Na het afmeren van het vlaggeschip bracht de smaldeelcommandant, vergezeld door de consul der Nederlanden in Santa Cruz, protocollaire bezoeken aan militaire en civiele autoriteiten aan de wal. Om 13.00 uur volgde een tegenbezoek van deze autoriteiten. Des avonds te 19.00 uur vond een officiële ontvangst aan boord van het vlaggeschip plaats. Hiervoor had de consul der Nederlanden naast de verschillende autoriteiten ook de

Nederlandse kolonie alsmede Nederlandse vakantiegangers uitgenodigd. Het was een genoeglijke avond, welke vooral bij de Nederlandse gemeenschap ter plaatse zeer in de smaak viel. Op de overige binnenligdagen moest een uitgebreid sociaal programma afgewerkt worden. Dit programma omvatte, naast de mogelijkheid de hovenwaterschepen op vrijdag- en zaterdagmiddag van 16.00 tot 18.00 uur te bezoeken, diverse lunches, sportevenementen, soupers, bustochten alsmede het vieren van het carnavalsfeest. Vele onderlinge sportwedstrijden werden gehouden, vooral om het peil van de eigen deelnemers op te voeren alvorens deel te nemen aan officiële wedstrijden. Twee gebeurtenissen dienen nog vermelding: Ten eerste het optreden van de boerenkapel van Hr. Ms. Karel Doorman tijdens de carnavalsdagen.

Ten tweede het, na overleg met de Spaanse autoriteiten, in het bergachtige terrein laten oefenen van de detachementen van het korps mariniers onder leiding van de detachementscommandant van het vlaggeschip.

Van deze tweedaagse tocht kwamen de mariniers van alle schepen moe doch enthousiast en een ervaring rijker weer aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman terug. Donderdag 29 februari vertrok de Karel Doorman-groep uit Santa Cruz de Tenerife om het reeds sedert maandag 26 februari buitengaats vertoevende deel van het smaldeel te ontmoeten. Deze laatste groep had drie dagen geoefend in het gebied ten zuiden van Gran Canaria, uiteraard zonder vliegtuigen. Hr. Ms. De Zeven Provinciën had voor het oefenen en beproeven van het personeel en materieel van de geleide wapens gebruik gemaakt van een speciaal voor dit doel ingehuurd straalvliegtuig. Op 29 februari omstreeks 12.00 uur was het gehele smaldeel weer bij elkaar gekomen en werd voortgegaan met de vastgestelde oefeningen. Dankbaar gebruik werd gemaakt van de thans weer beschikbare eigen vliegtuigen, die bij het onderzeebootbestrijdingsaspect een zo voorname rol spelen. Afgezien hiervan zijn zij ook heel geschikt om als sleper van een schietschijf voor luchtdoelschietoefeningen te fungeren. Op 1 maart des avonds laat maakten de twee onderzeeboten zich los van de rest van het verband en stoomden eveneens gezamenlijk op naar hun beginpunten voor de oefeningen op maandag 4 maart. Zaterdag 2 maart vonden echter nog enkele eenvoudige schiet- en verbindingsoefeningen plaats, terwijl de hefschroefvliegtuigen voor de uitwisseling van de zo belangrijke ontspanningsfilms moesten zorg dragen. De zaterdagmiddag en zondag werden in gepaste rust doorgebracht, daar een ieder zich voorbereidde op de 24 uur durende onderzeebootbestrijdingsoefening van maandag 4 maart. Aan deze oefening ging het olieladen van Hr. Ms. Karel Doorman uit Hr. Ms. Poolster, des ochtends te 05.00 uur, vooraf. Om 08.00 uur werd de grote oefening begonnen, waarbij al het beschikbare vliegend materieel voor gebruik gereed werd gehouden en waar nodig ingezet. Gedurende de morgenuren vond tevens het olieladen door Hr. Ms. Limburg uit Hr. Ms. Poolster plaats, hetgeen een realistisch tintje aan het geheel gaf. Alle deelnemers hebben op enthousiaste en felle wijze geprobeerd het hunne er toe bij te dragen om maximum profijt uit de 24 uren oefening te halen. Dinsdag 5 maart bestond hoofdzakelijk uit artillerie- en verbindingsoefeningen. Des avonds splitste het smaldeel zich weer, ditmaal in vier delen. Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. Zeeland met bestemming Gibraltar, Hr. Ms. Poolster met bestemming Ceuta, Hr. Ms. De Zeven Provinciën, Hr. Ms. Limburg en Hr. Ms. Noord Brabant met bestemming Cadiz en tenslotte Hr. Ms. Potvis en Hr. Ms. Dolfijn met bestemming La Coruña. De eerste drie groepen liepen hun havenplaatsen binnen op 6 maart in de loop van de morgen, terwijl Hr. Ms. Potvis en Hr. Ms. Dolfijn op 8 maart La Coruña binnenliepen. Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. Zeeland meerden te 09.20 uur af. Daar het een routine bezoek aan Gibraltar betrof in het kader van plan- onderhoud vonden geen ontvangsten of officiële bezoeken plaats. De commandant van

het smaldeel bracht een onofficieel bezoek aan de Flag Officer Gibraltar, die daarna een tegenbezoek bracht. Vrijdag 8 maart werd het Nederlandse contingent versterkt met Hr. Ms. Evertsen die om 09.00 uur afmeerde, alsmede door 12 luchtmachtstafschoon- cursisten en drie begeleiders, die des avonds laat per vliegtuig arriveerden. Na nog een rustig weekeinde te Gibraltar te hebben doorgebracht, vertrok deze smaldeelgroep, evenals de andere groepen schepen, uit de diverse havens. Hr. Ms Poolster bracht deze onderhoudsdagen door in Ceuta, alwaar het schip tot de regelmatige bezoekers gaat behoren. Ook hier werden op 6 maart des ochtends beleefdheidsbezoeken uitgewisseld tussen de commandant en militaire en civiele autoriteiten aan de wal. Ofschoon het weer minder fraai was, werden de stad en de omgeving toch door vele opvarenden bezocht, terwijl de overigen aan boord zich bezighielden met olieladen. Op 11 maart vertrok Hr. Ms. Poolster om zich in de loop van de ochtend bij de overige bovenwaterschepen van het smaldeel te voegen. Hr. Ms. De Zeven Provinciën begeleid door Hr. Ms. Limburg en Hr. Ms. Noord Brabant gaf op 6 maart te 09.00 uur een saluut af aan de vlag van het Spaanse Koninkrijk nabij de saluutbatterij van Cadiz, hetgeen correct werd beantwoord. Hierna werden loodsen geëmbarkeerd en afgemeerd langs de kade. Direct na aankomst legde de commandant van Hr. Ms. De Zeven Provinciën protocolaire bezoeken af aan de militaire en civiele autoriteiten ter plaatse, zoals toepasselijk bij een bezoek met een informeel karakter. De bezochte autoriteiten brachten daarna een tegenbezoek. Des

Afb. Tripadvisor: bodega Bobadila.

avonds om 19.00 uur gaven de commandanten en officieren van de schepen een ontvangst aan boord van Hr. Ms. De Zeven Provinciën voor Spaanse gasten en de Nederlandse kolonie. Vrijdag 8 maart te 12.30 uur bood de locoburgemeester van Cadiz de commandanten en 40 officieren een sherry ontvangst aan op het stadhuis, terwijl 20 officieren een bezoek brachten aan de sherrybodega's van de Bobadila firma in Jerez de la Frontera. Het informele bezoek was hiermede beëindigd en ging voor de resterende dagen over in een routine bezoek. Zaterdag 9 en zondag 10 maart waren de schepen van 16.00 tot 18.00 uur opengesteld voor bezoek, waarvan ongeveer 1.300 personen een dankbaar gebruik hebben gemaakt. Zondagavond bood de ambassaderaad, jhr. mr. E. O. van Suchtelen, die in deze periode belast was met de leiding over de consulaire post te Cadiz, de commandanten, enige officieren en een aantal Spaanse autoriteiten een diner aan. Gedurende de stilligperiode in het kader van planonderhoud werden bustochten georganiseerd, waarvan 252 opvarenden gebruik hadden gemaakt. Tevens werd een voetbalwedstrijd tegen de Spaanse marine gespeeld. Maandag 11 maart voeren de schepen uit om zich te voegen bij de overige bovenwaterschepen komende uit de straat van Gibraltar. Hr. Ms. Potvis en Hr. Ms. Dolfijn liepen, zoals reeds eerder vermeld, op 2 maart La Coruña binnen na enige dagen met slecht weer te kampen gehad te hebben. Er werden bezoeken uitgewisseld met de burgemeester en enige militaire autoriteiten ter plaatse. Zondag 10 maart bood de consul alle officieren een apéritief aan in de Real Club Nautico. In verband met de ongunstige weersverwachting voor maandag 11 maart werd besloten te 10.00 uur te vertrekken in plaats van te 14.00 uur. De individuele opmars naar Den Helder verliep overigens zonder moeilijkheden. Op de achtermiddag van de elfde maart waren de bovenwaterschepen wederom bij elkaar om het oefenprogramma, evenals het bezoekschema dat speciaal was opgesteld voor de luchtmachtstafschoon- cursisten, te volgen. Getracht werd om zowel het zeemansvak (overgaan per lijn van schip naar' schip) als het vliegwezen (overvoer per hefschroefvliegtuig) te tonen bij

het bezoeken van de schepen, terwijl tevens de sloopsteams doorgingen met oefenen volgens plan. Mede geholpen door het mooie, doch frisse weer lukte dit wonderwel. De onderzeeboten zouden zich niet meer bij het verband voegen en stoomden daartoe gezamenlijk op naar Den Helder vanuit La Coruña, alwaar zij op 14 maart te 11.30 uur arriveerden. In de loop van de avond maakten Hr. Ms. De Zeven Provinciën en Hr. Ms. Poolster zich los van het verband en stoomden samen op, al oefenend, naar de Noordzee om tenslotte Den Helder binnen te lopen op 15 maart om respectievelijk 14.45 uur en 09.10 uur. De overige bovenwaterschepen baanden zich eveneens al oefenend een weg door de golf van Biskaye naar de Noordzee. Hierbij werd door de lucht-machtstafschoolcursisten een jager artilleriegevecht tegen een kruiser aan boord van de jagers bijgewoond. Na afloop keerden allen terug aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman. Het restant van de bovenwaterschepen kwam op 15 maart Den Helder binnen, waarbij Hr. Ms. Karel Doorman, mede tengevolge van het afvliegen van de boordvliegtuigsquadrons 4 en 8 en het tijdstip van hoogwater, als laatste te 21.45 uur de haven binnenvoer. De winterreis van het smaldeel kwam hiermee teneinde. Tevens betekende dit de laatste reis van het onderzeebootbestrijdingshef schroefvliegtuigsquadron 8, dat op 29 maart op zou houden te bestaan.

Nautische bijzonderheden

Tijdens deze reis werd onder andere gebruik gemaakt van het oefengebied nabij Portland en in de Gibraltar Area.

Santa Cruz de Tenerife

In de British Admiralty kaart nummer 1856, plan Rade de Santa Cruz, staat vermeld 'works in progress' bij de Dique del Este. Het betreft een verlenging van de kade in zuidwestelijke richting. De werkzaamheden worden thans gemarkeerd door twee boeien op respectievelijk 300 en 600 meter uit de voet van Dique del Este. Doorvaart is niet meer mogelijk.

Het ligt in de bedoeling om de in aanbouw zijnde dam nog 300 meter verder door te trekken, zodanig dat de haveningang 850 meter breed wordt. Dit project moet over vier jaar gereed zijn.

Las Palmas

a. Las Palmas is een zeer drukke handels- en bunkerhaven, waardoor niet gerekend mag worden op langdurig beschikbare kaderuimte. Bij wind uit vrijwel elke richting staat in de haven deining, waardoor afmeren op rekkers noodzakelijk is. Desondanks kunnen trossen toch nog breken. Op het water in de haven drijft vrijwel altijd een dunne laag olie.

b. Kaart 1856

De kuststrook tussen het punt 265° van het licht 'group flashing (3) green 12 seconds 60 feet 9 miles', afstand 0,6 mijl en het licht 'fixed red 18 feet 2 miles' is opgevuld met basaltblokken binnen de rechte lijn die deze punten verbindt.

Stroomgegevens vanaf Portugese kust tot Las Palmas

a. Van 3 februari te 19.20 uur middelbare tijd Greenwich in positie 43° 13' noord 09° 35' west tot 6 februari te 19.40 uur middelbare tijd Greenwich in positie 34° 17' noord 14° 40' west werd een zuidzuid-oostelijke stroom van zes zeemijl per dag ondervonden.

b. Van 6 februari te 19.40 uur middelbare tijd Greenwich in positie 34° 17' noord 14° 40' west tot 9 februari te 06.50 uur middelbare tijd Greenwich in positie 28° 24' noord 15° 16' west werd een oostelijke stroom van zeven zeemijl per dag ondervonden.

